

Inaugurăm această rubrică spre a veni în întâmpinarea celor care, călătorind prin țară și prin lume, simt nevoia să-și comunice impresiile, în modul cel mai firesc, lipsit de inhibiții, fără false pudori, fără clișeele, stereotipurile și festivismele ce însoțesc, îndeobște, călătoriile „mioritice”.

Semnatară scrisorii din acest număr este profesoară de Limba și literatura română la un liceu din Botoșani, autoare a unui volum de versuri și colaboratoare a „Revistei române”.

Titlul aparține redacției. (N.T.)

„...CA MĂRUL ALBEI CA ZĂPADA...”

Se pare că asta a fost vara dezamăgirilor. Ardealul, pe care mi-am dorit atât de mult să îl văd, m-a dezamăgit. (...) Nu are rost să intru în amănunte, ca să nu vă plictisesc. (...) M-a impresionat un singur loc: mănăstirea Bârsana, din Maramureș, un complex, de fapt, un complex mănăstiresc construit din lemn și piatră, de o frumusețe și o simplitate care m-au făcut să-mi amintesc oameni și locuri din Sadoveanu.

În rest... risipă de reclame găunoase, ca mai toate reclamele. Ardealul mi s-a părut a fi la fel ca mărul Albei ca Zăpada: trebuie să știi de unde să muști, ca să nu-ți rămână în gât.

Am plecat într-acolo sub impresia unor emisiuni tv despre frumusețea locurilor și despre respectul pentru cultură și m-am întors cu un adevăr în plus, ca povară: toate ascund mizeria din sufletul unora, lipsa de considerație pentru valorile istorice și culturale, dezinteresul față de frumuseți naturale care ar putea fi exploatate în sens pozitiv.

Despre Brașov știam că e „capitala turismului” în România, Clujul e „capitala intelectualității” din Ardeal, Alba Iulia e o „capitală istorică”, Sibiu e „capitala europeană a culturii”. Și între altele „capitală”, Roșia Montană se stinge încet, având la intrarea și la ieșirea din localitate porți de lemn sculptat, pe care se poate citi: „Munții noștri aur poartă”. De ce n-au scris și versul următor: „Noi cerșim din poartă-n poartă”?

Între altele „capitală”, la Turda, într-un parc plin de bălării, doarme monumentul ridicat lui Mihai Viteazul. Îl mai vizitează, din câte am înțeles, trei-patru turiști pe an. Nimic nu te conduce spre monumentul care adăpostește capul și sabia domnitorului. Doar dacă ești atent, cobori din mașină și ferești bălăriile, găsești inscripționate, pe o piatră mîncată de vreme, informații despre drumul pe care îl cauți. Parcă le-ar fi rușine să arate asta!

Și-atunci mi-am amintit că la mormîntul lui Ștefan arde fără încetare o candelă și că oamenii locului, cînd intră în vorbă cu tine, te întreabă dacă ai venit să i te închini lui Ștefan, de parcă ar fi viu.

De Castrul roman nu mai spun. E tot așa... dai de el întîmplător și afli cîte ceva doar de la oamenii locului, care îți atrag atenția să nu cîrțești, că o faci degeaba, sînt afaceri mari acolo și nu au interes să fie readuse la viață locuri care, în străinătate, ar constitui bogății turistice de neimaginat.

Tot între altele „capitală”, mormîntul lui Lucian Blaga este pîngărit de un zid care se înalță trufaș, furînd orice imagine a lumii cunoscute de poet. Din crucea de piatră începea să se desprindă o bucată mică. Poate poetul își mută singur crucea acolo unde nu-l poate găsi nimeni... De ce sînt organizate, cu tot fastul și cu toată ipocrizia, acțiuni „de omagiere” doar de două ori pe an: în data nașterii și a morții? În restul timpului nu e tot Blaga? E doar un mormînt? Casa memorială, spre care nu te îndrumă decît o inscripție: „Casa natală Lucian Blaga”, e închisă, probabil din lipsă de vizitatori.

Și-atunci, de ce tot fastul acesta, de ce toată această „desfășurare de forțe” în „capitala europeană”? Pentru a impresiona turiștii străini? Sau pe cei români care sînt interesați, de exemplu, de porcăriile cu titlul de „suvénire” care se vînd în jurul castelului Bran, decît de vizitarea castelului? Și nu numai de acolo! Peste tot în jurul monumentelor istorice, a mănăstirilor etc., vezi

nelipsitele tarabe care vînd, după cum spunea un elev de-al meu, „un paradis în destrămare”.

Cred că ceea ce se face acum în Sibiu e munca unor oameni competenți, care vor să atragă atenția lumii asupra culturii și civilizației(?) românești. Dar mormintele marilor oameni de cultură nu țin de civilizație și de cultură? Dar Castrul roman? Salina? Mausoleul lui Mihai? Sînt lucruri care par mărunte? Cu lucrurile mici se construiește viața. Cei din Lancrăm se vor trezi într-un an, cînd vor veni să depună coroane la mormîntul lui Blaga, că Blaga s-a mutat, trecînd zidul spre libertatea naturii.

Poate sînt eu prea exigentă, am pornit cu o imagine proprie și de aceea m-a dezamăgit lipsa de interes a autorităților locale pentru cultură. Am început să vă scriu cu entuziasmul sfîrșit de „nervii” și de „disprețul” față de „raportul avere – cultură”, dar m-au temperat unii, care mi-au spus să nu judec autoritățile, care nu se implică din cauza lipsei de fonduri, nu din cauza lipsei de interes. Eu cred totuși că nu se implică datorită lipsei de interes, nu din cauza...

În rest peisaje mirifice, rîuri pe care pluteau pet-uri sau resturi menjere și lîngă care străjuiesc ironic tăblițe cu „Păstrați apele curate!”. De toate acestea am fost dezamăgită. Și de multe altele, mai mult sau mai puțin importante.

La Cetatea Neamțului, jos, la restaurant, ca încheiere a unei excursii „depline”, am asistat la discuția unui grup de turiști care coborîseră dintr-o mașină cu număr de București. Tatăl, relaxat, se descălțase de șlapi și stătea cu picioarele pe pervazul terasei. Mama răspundea la întrebările copiilor, de vreo 5-6-7 ani. Am aflat că merg spre Pașcani, care este pe lîngă Pitești, spre Focșani. Care Pașcani? Cum care? Din Maramureș. „Și Basarabia e țară sau oraș, mami?”. „Adu harta din mașină, să ne uităm...”. Am rămas ca la „Camera ascunsă”! Mai bine spunea că nu știe și nu mă indigna atît de mult...

Am auzit de la cineva (un copil) întrebarea: „Ei de ce vorbește altfel ca noi?”. „Ei” fiind doi copii de aceeași vîrstă, care vorbeau „moldovenește, curat românește”. Și nu m-am putut abține să nu le spun: „Pentru că ei vorbește corect”. La care părinții s-au arătat politicoși, dar și-au făcut copilul să tacă cu o replică de genul: „Iart-o, că nu știe ce spune...”.

Cam asta ar fi fost ideea de la care am pornit. Astăzi, însă, nu mai știu dacă în mine era doar indignare sau eram eu vinovată că am avut prea mari așteptări. Astăzi m-am mai potolit, dar tot văd pojghița de ciocolată, de pe care mi-e teamă să rup o fișie, că cine știe ce e dedesubt...

Dvs. ce credeți? Va sta vreodată cultura, la noi, pe primul loc? Sau măcar pe un loc în față? Pentru cei de la putere, mă refer! Că pentru adevărații oameni de cultură, ea a fost mereu printre valorile ce trebuie respectate.

Nu știu dacă un asemenea text va sfîrși interesul, indignarea sau revolta împotriva părerilor autorului... Nu mi se pare acum important. Eu sînt doar un profesor... Și știți anecdota care circulă... Cum se pune corect accentul: pro-fé-sor sau pro-fe-sór? În România nu se pune deloc accentul pe profesor... Așa că...

Cu stimă,

Mihaela ARHIP